

## WYMAGANIA EDUKACYJNE Z HISTORII W KLASIE 5

### OCENA ŚRÓDROCZNA

| Temat lekcji                                                                                                                                                                                                                                                                               | Ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                             | Ocena dostateczna                                                                                                                                             | Ocena dobra                                                                                                                                         | Ocena bardzo dobra                                                                                              | Ocena celująca                                                                                                    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Dział I. Pradzieje i najdawniejsze cywilizacje</b><br><b>1. Najdawniejsze dzieje człowieka</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Człowiek rozumny.<br>2. Życie człowieka w okresie paleolitu.<br>3. Rewolucja neolityczna i zmiany w życiu człowieka.<br>4. Pierwsi rzemieślnicy i kupcy. | – wskazuje kontynent, z którego pochodzi człowiek;<br>– rozumie pojęcia: wędrowny i osiadły tryb życia oraz potrafi je wyjaśnić                                                                                 | – rozumie pojęcia: neolit, paleolit                                                                                                                           | – rozumie, dlaczego pierwsi ludzie prowadzili najpierw wędrowny, a później osiadły tryb życia;<br>– wie, dlaczego pojawili się kupcy i rzemieślnicy | – analizuje wpływ przejścia z wędrownego na osiadły tryb życia na zmiany w życiu ludzi na różnych płaszczyznach | – analizuje wpływ warunków geograficznych na życie ludzi i zmiany w nim zachodzące                                |
| <b>2. Mezopotamia – narodziny pierwszej cywilizacji</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Nowe surowce i nowe narzędzia.<br>2. Warunki geograficzne Mezopotamii i ich wpływ na życie ludzi.<br>3. Powstanie państw w Mezopotamii.                                                            | – wskazuje na mapie Mezopotamię;<br>– wymienia trzy osiągnięcia mieszkańców Mezopotamii;<br>– wie, kim był Hammurabi, i zna założenia jego kodeksu;<br>– wymienia surowce, z których zaczęto wyrabiać narzędzia | – omawia znaczenie nowych surowców, z których wykonywano narzędzia;<br>– zna najważniejsze rzeki Mezopotamii;<br>– rozumie znaczenie słów: politeizm i kodeks | – omawia znaczenie wylewów rzek dla rozwoju rolnictwa;<br>– omawia religię politeistyczną;<br>– uzasadnia nazwę – Żyzny Półksiężyc                  | – wymienia okoliczności, które wpłynęły na powstanie państwa                                                    | – analizuje znaczenie wynalezienia pisma dla funkcjonowania państwa;<br>– wskazuje konsekwencje wynalezienia koła |

| Temat lekcji                                                                                                                                                                                                                                                                                | Ocena dopuszczająca                                                                                                                                                              | Ocena dostateczna                                                                                                                                            | Ocena dobra                                                                                                                                                        | Ocena bardzo dobra                                                                                                                    | Ocena celująca                                                                                                                                   |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4. Religia i osiągnięcia Mezopotamii.                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                       |                                                                                                                                                  |
| <b>3. Starożytny Egipt</b><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Warunki geograficzne starożytnego Egiptu i ich wpływ na życie mieszkańców.<br>2. Faraon i jego władza.<br>3. Społeczeństwo Egiptu.<br>4. Pismo egipskie.<br>5. Bogowie egipscy.<br>6. Grobowce faraonów.<br>7. Osiągnięcia Egipcjan. | – wie, nad jaką rzeką leży Egipt;<br>– rozumie pojęcia: faraon i hieroglify;<br>– rozumie pojęcia: politeizm, piramida, sarkofag, mumia;<br>– wymienia trzy osiągnięcia Egipcjan | – wie, dlaczego wylewy Nilu miały wpływ na plony;<br>– wie, czym zajmowali się: faraon, pisarze, rzemieślnicy, kupcy, kapłani;<br>– wymienia bogów egipskich | – wyjaśnia, dlaczego Egipt był nazywany darem Nilu;<br>– rozumie pojęcie monarcha despotyczna;<br>– rozumie, dlaczego Egipcjanie mumifikowali zwłoki               | – omawia władzę faraona;<br>– rozumie znaczenie pisma dla funkcjonowania państwa;<br>– rozumie znaczenie wynalazków Egipcjan          | – porównuje Egipt z Mezopotamią pod względem wpływu warunków geograficznych na życie mieszkańców;<br>– porównuje wynalazki poznanych cywilizacji |
| <b>4. Starożytny Izrael</b><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Warunki geograficzne Izraela.<br>2. Judaizm i jego zasady.<br>3. Najważniejsze postacie z historii Izraela.                                                                                                                         | – wskazuje na mapie Palestynę;<br>– rozumie pojęcia: dekalog, judaizm;<br>– wie, w kogo wierzyli Żydzi                                                                           | – rozumie pojęcia: monoteizm, Jahwe;<br>– podaje cechy judaizmu                                                                                              | – wskazuje na związek warunków geograficznych z zajęciami mieszkańców Palestyny;<br>– wskazuje najważniejsze postacie z historii Izraela i wiąże je z wydarzeniami | – opisuje wędrówki i niewolę Żydów                                                                                                    | – porównuje cechy judaizmu i chrześcijaństwa, dostrzega korzenie chrześcijaństwa w judaizmie                                                     |
| <b>Lekcja powtórzeniowa. Pierwsze cywilizacje</b><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Powstanie                                                                                                                                                                                                     | – wskazuje położenie poznanych cywilizacji na mapie;<br>– potrafi podać co najmniej jedną informację na ich                                                                      | – wymienia zajęcia mieszkańców poznanych państw;<br>– wskazuje przykłady politeizmu i monoteizmu                                                             | – omawia wpływ warunków geograficznych na życie codzienne ludzi                                                                                                    | – wskazuje osiągnięcia omówionych cywilizacji, potrafi je przyporządkować do danego obszaru, dostrzega ich wpływ na zachodzące zmiany | – analizuje wpływ osiągnięć na zachodzące zmiany;<br>– potrafi dostrzec różnice między cywilizacjami w różnych dziedzinach życia                 |

| Temat lekcji                                                                                                                                                                                                               | Ocena dopuszczająca                                                                                                                                    | Ocena dostateczna                                                                                                            | Ocena dobra                                                                                      | Ocena bardzo dobra                                                                 | Ocena celująca                                                        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| i osiągnięcia pierwszych cywilizacji.                                                                                                                                                                                      | temat                                                                                                                                                  |                                                                                                                              |                                                                                                  |                                                                                    |                                                                       |
| <b>Sprawdzian 1. Pierwsze cywilizacje</b>                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                        |                                                                                                                              |                                                                                                  |                                                                                    |                                                                       |
| <b>Dział II. Starożytna Grecja</b><br><br><b>6. Cywilizacja starożytnych Greków</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Warunki geograficzne i ich wpływ na życie mieszkańców.<br>2. Miasta-państwa.<br>3. Kolonizacja grecka. | – wskazuje na mapie starożytną Grecję;<br>– rozumie pojęcie polis;<br>– wymienia zajęcia Greków                                                        | – rozumie pojęcia: Hellada, Hellenowie, akropol, agora, kolonia                                                              | – dostrzega i omawia wpływ warunków geograficznych na zajęcia i sposób życia starożytnych Greków | – rozumie przyczyny powstawania polis;<br>– rozumie przyczyny kolonizacji greckiej | – rozumie przyczyny wpływów greckich w basenie Morza Śródziemnego     |
| <b>7. W demokratycznych Atenach</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Demokracja.<br>2. Zgromadzenie ludowe, urzędnicy ateńscy.<br>3. Społeczeństwo Aten.                                                                    | – rozumie pojęcie demokracja                                                                                                                           | – omawia demokrację jako sposób sprawowania rządów                                                                           | – wymienia urzędników ateńskich oraz ich kompetencje                                             | – omawia różnice w zadaniach kobiet i mężczyzn oraz obywateli i cudzoziemców       | – porównuje współczesną demokrację z demokracją ateńską               |
| <b>8. Wierzenia starożytnych Greków</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Mitologia grecka.<br>2. Bogowie greccy.<br>3. Formy oddawania czci bogom                                                                           | – rozumie pojęcie politeizm w odniesieniu do wierzeń Greków;<br>– wie, gdzie była siedziba bogów greckich;<br>– zna co najmniej jednego boga greckiego | – wymienia najważniejszych bogów greckich: Zeusa, Posejdona, Hades, Atenę, Afrodytę, Herę, Apolla;<br>– opisuje wygląd bogów | – zna sposoby oddawania czci bogom                                                               | – wie, kim był Homer;<br>– wie, kim byli herosi                                    | – potrafi wskazać znaczenie religii jako czynnika jednoczącego Greków |

| Temat lekcji                                                                                                                                                                                           | Ocena dopuszczająca                                                                                                      | Ocena dostateczna                                                                                                                                        | Ocena dobra                                                                                                                            | Ocena bardzo dobra                                                                                             | Ocena celująca                                                              |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| <b>9. W teatrze i na igrzyskach</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Gimnazjony.<br>2. Igrzyska olimpijskie.<br>3. Powstanie teatru.<br>4. Tragedie i komedie.                                          | – wie, gdzie odbywały się igrzyska;<br>– wie, jak wyglądał teatr grecki                                                  | – wskazuje dyscypliny sportowe, które były uprawiane w czasie igrzysk;<br>– wie, jak wyglądała praca i stroje aktorów;<br>– wie, jaka była geneza teatru | – rozumie znaczenie sportu w codziennym życiu Greków;<br>– wie, w jaki sposób nagradzano zwycięzców na igrzyskach                      | – wie, czym różni się tragedia od komedii;<br>– wymienia twórców tragedii i komedii                            | – uzasadnia, dlaczego igrzyska i teatr były czynnikami integrującymi Greków |
| <b>10. Uczeni, pisarze, artyści</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Filozofia grecka.<br>2. Literatura.<br>3. Architektura i rzeźba.                                                                   | – potrafi wskazać budynek wzniesiony przez Greków;<br>– rozumie pojęcie filozofia;<br>– wie, jak wyglądało pismo greckie | – rozumie znaczenie pisma dla rozwoju nauki;<br>– wymienia greckich filozofów;<br>– wskazuje nauki, które rozwinęły się w Grecji                         | – rozróżnia porządki architektoniczne;<br>– wie, czym zajmowali się filozofowie;<br>– zna dokonania Homera                             | – porównuje osiągnięcia Greków z osiągnięciami dotychczas poznanych cywilizacji                                | – dostrzega integrujący charakter sztuki i nauki greckiej                   |
| <b>Lekcja powtórzeniowa. Starożytna Grecja</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Położenie geograficzne i jego konsekwencje dla Hellady.<br>2. Osiągnięcia starożytnych Greków.<br>3. Wierzenia greckie. | – potrafi wskazać Grecję na mapie;<br>– wymienia, co najmniej trzy osiągnięcia Greków w różnych dziedzinach życia        | – zna zajęcia Greków;<br>– wymienia rodzaje nauk, które rozwinęły się w Grecji                                                                           | – wie, jaki był wpływ warunków geograficznych na zajęcia Greków;<br>– rozumie znaczenie pisma dla funkcjonowania polis i rozwoju nauki | – rozumie wpływ warunków geograficznych na powstawanie polis;<br>– wskazuje czynniki integrujące greckie polis | – dostrzega, czym różni się demokracja ateńska od demokracji współczesnej   |
| <b>Sprawdzian 2. Starożytna Grecja</b>                                                                                                                                                                 |                                                                                                                          |                                                                                                                                                          |                                                                                                                                        |                                                                                                                |                                                                             |
| <b>Dział III. Starożytny Rzym</b>                                                                                                                                                                      | – potrafi wskazać Rzym na                                                                                                | – wie, kiedy Rzym stał się                                                                                                                               | – wskazuje kompetencje                                                                                                                 | – porównuje republikę rzymską                                                                                  | – rozumie przyczyny walk                                                    |

| Temat lekcji                                                                                                                                                                                                                 | Ocena dopuszczająca                                                                                              | Ocena dostateczna                                                                                                                                     | Ocena dobra                                                                                    | Ocena bardzo dobra                                                                                         | Ocena celująca                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| <b>11. Rzym – od królestwa do republiki</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Powstanie Rzymu.<br>2. Rzym w okresie królewskim.<br>3. Rzym jako republika.<br>4. Urzędy rzymskie.                                              | mapie;<br>– zna pojęcie republika                                                                                | republiką;<br>– zna zasady funkcjonowania republiki;<br>– wymienia rzymskie urzędy;<br>– wie, jak byli wybierani urzędnicy rzymscy                    | urzędników rzymskich                                                                           | z demokracją ateńską                                                                                       | plebejuszy z patrycjuszami                               |
| <b>12. Imperium Rzymskie</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Podboje Rzymu.<br>2. Romanizacja prowincji.<br>3. Niewolnicy.<br>4. Upadek republiki.<br>5. Narodziny cesarstwa.                                                | – potrafi pokazać Imperium Rzymskie na mapie;<br>– wie skąd się brali niewolnicy;<br>– rozumie pojęcie cesarstwo | – rozumie pojęcie romanizacja;<br>– wie, kim był Gajusz Juliusz Cezar;<br>– wie, kiedy upadła republika;<br>– omawia położenie niewolników            | – wskazuje przyczyny rzymskich podbojów;<br>– wie, jaki był wpływ Rzymian na podbite prowincje | – rozumie, dlaczego doszło do upadku republiki;<br>– wskazuje efekty podbojów rzymskich i upadku republiki | – omawia różnice między republiką a cesarstwem           |
| <b>13. Cywilizacja starożytnego Rzymu</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Wpływ Greków na kulturę rzymską. Romanizacja prowincji.<br>2. Religia Rzymian.<br>3. Osiągnięcia w budownictwie.<br>4. Literatura i prawo rzymskie | – rozumie pojęcia: akwedukt, łuk triumfalny, gladiator;<br>– omawia religię Rzymian                              | – wymienia bogów rzymskich;<br>– wskazuje osiągnięcia Rzymian w budownictwie;<br>– potrafi wyjaśnić powiedzenie: „Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu.” | – opowiada o edukacji rzymskiej;<br>– wymienia rzymskich twórców                               | – wyjaśnia wpływ Greków na kulturę rzymską;<br>– uzasadnia, że państwo rzymskie było krajem wielu religii  | – dostrzega wpływ osiągnięć Rzymian na współczesny świat |
| <b>14. Powstanie chrześcijaństwa</b>                                                                                                                                                                                         | – zna datę upadku Cesarstwa                                                                                      | – omawia założenia                                                                                                                                    | – rozumie przyczyny                                                                            | – wskazuje przyczyny upadku                                                                                | – analizuje przyczyny rozwoju                            |

| Temat lekcji                                                                                                                                                                                                                 | Ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                             | Ocena dostateczna                                                                                                                                                  | Ocena dobra                                                                                                                       | Ocena bardzo dobra                                                                                                                | Ocena celująca                                       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| <b>i schyłek starożytności</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Powstanie i rozwój chrześcijaństwa.<br>2. Prześladowanie chrześcijan.<br>3. Chrześcijaństwo religią panującą.<br>4. Upadek Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie. | Rzymskiego na Zachodzie;<br>– wie, gdzie i kiedy narodziło się chrześcijaństwo;<br>– wie, kim był Jezus Chrystus;<br>– rozumie pojęcie chrześcijaństwo                                                          | chrześcijaństwa;<br>– wie, jak wyglądało życie pierwszych chrześcijan;<br>– omawia rozwój chrześcijaństwa;<br>– rozumie pojęcia: barbarzyńcy, tolerancja religijna | prześladowań chrześcijan;<br>– wskazuje przyczyny słabości Imperium Rzymskiego                                                    | Cesarstwa Rzymskiego na Zachodzie                                                                                                 | chrześcijaństwa                                      |
| <b>Lekcja powtórzeniowa. Starożytny Rzym</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Formy sprawowania władzy.<br>2. Osiągnięcia Rzymian.<br>3. Religie w Imperium Rzymskim.                                                         | – potrafi wskazać na mapie Rzym;<br>– wymienia różne formy sprawowania władzy;<br>– wie, kim byli Jezus Chrystus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August,<br>– wie, kiedy upadło Cesarstwo Rzymskie na Zachodzie | – umiejscawia w czasie powstanie i upadek Rzymu;<br>– opisuje różne formy ustrojowe;<br>– wymienia osiągnięcia Rzymian w różnych dziedzinach                       | – opisuje życie pierwszych chrześcijan;<br>– opisuje rzymską edukację                                                             | – porównuje różne formy ustrojowe;<br>– przedstawia przyczyny i skutki podbojów rzymskich                                         | – dostrzega wpływy greckie na kulturę rzymską        |
| <b>Sprawdzian 3. Starożytny Rzym</b>                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                   |                                                                                                                                   |                                                      |
| <b>Dział IV. Początki średniowiecza</b><br><br><b>15. Bizancjum</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Cesarstwo na wschodzie.<br>2. Justynian Wielki.<br>3. Sztuka bizantyjska.                                                | – wskazuje Bizancjum na mapie;<br>– rozumie pojęcia: cesarstwo wschodnie, schizma wschodnia;<br>– wie, jak wygląda mozaika                                                                                      | – wymienia działania cesarza Justyniana;<br>– wskazuje osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury i architektury;<br>– zna konsekwencje schizmy wschodniej         | – wskazuje różnice między cesarstwem wschodnim a zachodnim;<br>– rozumie znaczenie Bizancjum dla zachowania dorobku starożytności | – podaje argumenty uzasadniające przydomek cesarza Justyniana;<br>– wskazuje działania, które miały pomóc w odbudowaniu cesarstwa | – omawia współczesne konsekwencje schizmy wschodniej |

| Temat lekcji                                                                                                                                                              | Ocena dopuszczająca                                                                                                                                               | Ocena dostateczna                                                                                       | Ocena dobra                                                                                                                                                                                   | Ocena bardzo dobra                                                                           | Ocena celująca                                                                                                   |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4. Schizma wschodnia                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                   |                                                                                                         |                                                                                                                                                                                               |                                                                                              |                                                                                                                  |
| <b>16. Powstanie cywilizacji islamu</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Powstanie islamu.<br>2. Założenia islamu.<br>3. Podboje Arabów.<br>4. Osiągnięcia Arabów.         | – wskazuje na mapie Półwysep Arabski;<br>– wie, kim był Mahomet;<br>– rozumie pojęcia: islam, Koran, muzułmanin, arabeska;<br>– wie, w którym wieku powstał islam | – wymienia założenia islamu;<br>– wskazuje ziemie podbite przez Arabów;<br>– rozumie znaczenie roku 622 | – wymienia filary islamu;<br>– omawia politykę Arabów na podbitych terenach                                                                                                                   | – rozumie, jakie znaczenie mieli Arabowie w przekazaniu potomnym dorobku starożytnych Greków | – rozumie znaczenie handlu i wojen arabskich dla rozprzestrzeniania się osiągnięć innych kultur                  |
| <b>Lekcja powtórzeniowa. Początki średniowiecza</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Bizancjum.<br>2. Islam.<br>3. Nowe państwa europejskie.<br>4. Chrystianizacja Europy. | – wie, w jaki sposób powstało cesarstwo bizantyjskie;<br>– wie, kto stworzył islam                                                                                | – wie, kim byli Otton I, Justynian Wielki, Mahomet, oraz zna ich dokonania;<br>– zna zasady islamu      | – rozumie znaczenie pisma dla rozwoju chrześcijaństwa;<br>– rozumie pojęcie schizma wschodnia;<br>– rozumie znaczenie powstania islamu i zmian, które wiązały się z wprowadzeniem tej religii | – rozumie przyczyny i skutki przyjmowania chrześcijaństwa                                    | – dostrzega, że czas średniowiecza to czas budowania Europy;<br>– rozumie wpływ chrześcijaństwa na budowę Europy |
| <b>Sprawdzian 4. Początki średniowiecza</b>                                                                                                                               |                                                                                                                                                                   |                                                                                                         |                                                                                                                                                                                               |                                                                                              |                                                                                                                  |

**NA OCENĘ ROCZNĄ SKŁADAJĄ SIĘ WYMAGANIA Z OCENY ŚRÓDROCZNEJ ORAZ WYMAGANIA PRZEDSTAWIONE PONIŻEJ**

|                                                                         |                                              |                                         |                                                        |                                                |                                        |
|-------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------------------------------------|------------------------------------------------|----------------------------------------|
| <b>Dział. V. Społeczeństwo, władza i kultura średniowiecznej Europy</b> | – wie, kto mógł zostać rycerzem, przedstawia | – opisuje władzę króla w średniowieczu; | – rozumie pojęcie immunitet;<br>– opowiada o ceremonii | – rozumie przyczyny i skutki powstania systemu | – omawia rolę króla w systemie lennym; |
|-------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------------------------------------------|------------------------------------------------|----------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                              |                                                                                                               |                                                                                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>20. Rycerstwo i system lenny</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. System lenny<br>2. Zamek ośrodkiem władzy.<br>3. Od pazia do rycerza.<br>4. Kultura rycerska.               | zadania rycerza;<br>– opowiada, na czym polegał system lenny                                                            | – przedstawia drogę od pazia do rycerza oraz zadania związane z poszczególnymi stopniami;<br>– rozumie pojęcia: wasal, senior, lenno;<br>– opowiada o zamku i jego roli jako siedziby możnowładcy | nadawania lenna;<br>– wie, na czym polegała kultura rycerska                                                                 | lennego                                                                                                       | – rozumie, jaki wpływ miał system lenny na pozycję króla i sytuację wewnętrzną w państwie |
| <b>21. Średniowieczna wieś</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Życie codzienne na wsi.<br>2. Pan i poddani.<br>3. Osadnictwo.<br>4. Zmiany w rolnictwie                         | – wie jak wyglądało życie na wsi średniowiecznej;<br>– dostrzega różnice między panem a poddanymi                       | – zna narzędzia używane do pracy na roli w okresie średniowiecza;<br>– wie, na czym polegało osadnictwo                                                                                           | – wymienia obowiązki chłopów i pana;<br>– wskazuje nowe sposoby uprawiania ziemi                                             | – rozumie znaczenie osadnictwa dla właściciela ziemi;<br>– rozumie znaczenie pogody dla życia na wsi          | – rozumie wpływ nowych metod uprawiania ziemi i nowych narzędzi na życie mieszkańców wsi  |
| <b>22. Średniowieczne miasto</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Odrodzenie miast.<br>2. Lokacje miast i ich wygląd.<br>3. Funkcje miast.<br>4. Mieszkańcy miast i ich zajęcia. | – wie, czym zajmowali się mieszkańcy miast;<br>– potrafi opisać wygląd średniowiecznego miasta                          | – wie, jakie grupy społeczne mieszkaly w średniowiecznych miastach;<br>– rozumie pojęcia: cech, mistrz, czeladnik;<br>– wymienia funkcje miast                                                    | – opowiada o procesie lokowania miasta i jego cechach;<br>– rozumie, jakie znaczenie miały cechy                             | – rozumie, dlaczego właściciele ziemi dążyli do lokowania miast;<br>– opisuje samorząd miasta w średniowieczu | – przedstawia podobieństwa i różnice między miastem współczesnym a średniowiecznym        |
| <b>23. Kościół i kultura na zachodzie Europy</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Powstanie i rola zakonów.                                                                      | – wymienia style architektoniczne średniowiecza;<br>– wie, co się działo na uniwersytecie;<br>– wie, czym się zajmowali | – wymienia przykłady średniowiecznych zakonów;<br>– wie, gdzie powstał pierwszy zakon, zna jego założyciela;                                                                                      | – wymienia najstarsze uniwersytety;<br>– rozumie rolę uniwersytetu;<br>– wie, czym zajmowali się dominikanie i franciszkanie | – rozumie wpływ duchowieństwa i chrześcijaństwa na życie w średniowiecznej Europie                            | – porównuje rolę zakonów w średniowieczu i we współczesności                              |

|                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                     |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                             |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. Uniwersytety.<br>3. Style architektoniczne w średniowieczu.                                                                                                                                                                               | zakonnicy                                                                                    | – rozumie zasadę „Módl się i pracuj”                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                     |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                             |
| <b>24. Spór cesarstwa z papieżem</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Odnowienie cesarstwa przez Ottona I.<br>2. Upadek znaczenia papieża.<br>3. Program reform.<br>4. Spór między Henrykiem IV a Grzegorzem VII.<br>5. Konkordat w Wormacji. | – wie, kto został cesarzem w 962 r.<br>– wie, czego dotyczył spór między papieżem a cesarzem | – wie, kim byli: Henryk IV i Grzegorz VII;<br>– rozumie pojęcie konkordatu wormackiego;<br>– opowiada o etapach sporu między papieżem a cesarzem;<br>– wymienia założenia reformy kościoła zaproponowane przez klasztory benedyktyńskie | – rozumie określenie „pójść do Kanossy” i zna jego genezę                                           | – rozumie znaczenie koronacji cesarskiej Ottona I;<br>– rozumie przyczyny sporu między papieżem a cesarstwem;<br>– rozumie przyczyny zmian zaproponowanych przez klasztory benedyktyńskie | – rozumie znaczenie konkordatu w Wormacji dla stosunków między Kościołem a państwami średniowiecznej Europy |
| <b>Lekcja powtórzeniowa.</b><br><b>Władza, społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy</b>                                                                                                                                                | – opisuje życie chłopów, rycerzy, mieszczanina, duchownego w średniowieczu                   | – wymienia style architektoniczne średniowiecza i potrafi je rozpoznać                                                                                                                                                                  | – dostrzega wpływ systemu lennego na funkcjonowanie wsi                                             | – wskazuje zmiany zachodzące na wsi, rozumie ich znaczenie                                                                                                                                | – rozumie rolę chrześcijaństwa w kształtowaniu się średniowiecznej Europy                                   |
| <b>Sprawdzian 5.</b><br><b>Władza, społeczeństwo i kultura średnio-wiecznej Europy</b>                                                                                                                                                       |                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                     |                                                                                                                                                                                           |                                                                                                             |
| <b>Dział VI. Polska pierwszych Piastów</b><br><br><b>26. Narodziny państwa polskiego</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Słowianie na ziemiach dzisiejszej Polski.<br>2. Podboje Mieszka I.                                                  | – wie, kim był Mieszko I;<br>– wie, kiedy Polska przyjęła chrzest                            | – wymienia największe plemiona zamieszkujące ziemie polskie;<br>– opowiada o tworzeniu państwa polskiego;<br>– opowiada o przyjęciu chrztu                                                                                              | – wie, kiedy była bitwa pod Ciedynią;<br>– rozumie znaczenie podbojów dla tworzenia państwa Mieszka | – wskazuje przyczyny i skutki przyjęcia chrześcijaństwa                                                                                                                                   | – analizuje zmiany spowodowane przez chrzest w kontekście międzynarodowego położenia Polski                 |

|                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                   |                                                                              |                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3. Przyjęcie chrztu.<br>4. Budowa państwa przez Mieszka I.                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                   |                                                                              |                                                                                                        |
| <b>27. Panowanie Bolesława Chrobrego</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Misja biskupa Wojciecha.<br>2. Utworzenie arcybiskupstwa w Gnieźnie.<br>3. Zjazd gnieźnieński.<br>4. Wojny Bolesława Chrobrego.<br>5. Koronacja Bolesława Chrobrego. | – wie, kto był następcą Mieszka I;<br>– wie, kim był św. Wojciech;<br>– wie, w którym roku Bolesław Chrobry został królem i kiedy był zjazd w Gnieźnie | – wie, kto i kiedy brał udział w zjeździe gnieźnieńskim;<br>– opowiada o misji biskupa Wojciecha;<br>– wie, z kim Bolesław Chrobry toczył wojny i zna rezultat tych wojen | – wskazuje przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego                                                                                              | – rozumie znaczenie powołania pierwszego arcybiskupstwa na ziemiach polskich | – rozumie, jak koronacja wpłynęła na sytuację Polski w Europie                                         |
| <b>28. Upadek i odbudowa państwa pierwszych Piastów</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Rządy Mieszka II.<br>2. Kryzys monarchii.<br>3. Kazimierz Odnowiciel i jego działania.<br>4. Bolesław Śmiały i biskup Stanisław.                      | – wie, jaka dynastia sprawowała rządy w średniowiecznej Polsce;<br>– wie, kim byli Mieszko II, Bolesław Śmiały, Kazimierz Odnowiciel                   | – wymienia problemy Polski w I połowie XI w.                                                                                                                              | – wymienia przyczyny problemów Polski w XI w.;<br>– wskazuje działania mające na celu poprawę sytuacji Polski podejmowane przez kolejnych władców | – rozumie przyczyny problemów wewnętrznych państwa polskiego                 | – wskazuje skutki koronacji Bolesława Śmiałego i zamordowania biskupa Stanisława                       |
| <b>30. Społeczeństwo Polski pierwszych Piastów</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Życie na wsi i w grodzie.<br>2. Powinności – daniny i posługi.<br>3. Wojowie i duchowni.                                                                   | – wymienia grupy społeczne w Polsce średniowiecznej;<br>– wie, jakie były zajęcia wojów;<br>– zna pojęcia: możnowładca, wojowie, duchowieństwo         | – opisuje życie na wsi, w mieście                                                                                                                                         | – wskazuje różnice występujące między poszczególnymi stanami                                                                                      | – dostrzega wpływ chrześcijaństwa na funkcjonowanie państwa polskiego        | – rozumie, jakie znaczenie miały powinności poszczególnych grup społecznych dla funkcjonowania państwa |

|                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                    |                                                                                                                                            |                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Lekcja powtórzeniowa. Polska pierwszych Piastów</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Powstanie państwa polskiego.<br>2. Społeczeństwo polskie w okresie wczesnopiastowskim.                                                                    | – wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów;<br>– wymienia władców z dynastii Piastów;<br>– wie, co się wydarzyło w 966 r., 1000 r., 1025 r., 1138 r | – omawia działania pierwszych władców z dynastii Piastów                                                                                         | – wskazuje grupy społeczne zamieszkujące ziemie polskie, omawia ich zajęcia                                                                        | – rozumie i wymienia przyczyny oraz skutki przyjęcia chrztu, zjazdu w Gnieźnie, pierwszej koronacji                                        | – rozumie, jaki wpływ miało przyjęcie chrześcijaństwa na zmiany w różnych dziedzinach życia w Polsce |
| <b>Sprawdzian 6. Polska pierwszych Piastów</b>                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                    |                                                                                                                                            |                                                                                                      |
| <b>Dział VII. Polska dzielnicowa i zjednoczona</b><br><br><b>31. Rozbicie dzielnicowe</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Polska dzielnicowa.<br>2. Sąsiedzi Polski dzielnicowej.<br>3. Sprowadzenie Krzyżaków do Polski.<br>4. Najazd Mongołów. | – wie, co oznaczał podział Polski na dzielnice                                                                                                          | – zna sąsiadów Polski w okresie rozbicia dzielnicowego;<br>– wie, z kim walczyli Polacy w okresie rozbicia dzielnicowego, i zna efekty tych walk | – wie, w jaki sposób układały się stosunki z sąsiadami Polski w okresie rozbicia dzielnicowego;<br>– opisuje proces budowania państwa krzyżackiego | – wymienia skutki testamentu Bolesława Krzywoustego;<br>– wskazuje skutki stosunków Polski z sąsiadami                                     | – wskazuje skutki rozbicia dzielnicowego na różnych płaszczyznach                                    |
| <b>32. Społeczeństwo i gospodarka Polski dzielnicowej</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Wieś w średniowieczu.<br>2. Kolonizacja na prawie niemieckim.<br>3. Powstanie stanów.                                                                  | – wymienia stany w społeczeństwie polskim;<br>– wie, na czym polegała kolonizacja;<br>– zna pojęcie trójpolówka                                         | – opowiada o procesie kolonizacji na prawie niemieckim;<br>– wymienia zajęcia różnych stanów                                                     | – rozumie znaczenie zmian w rolnictwie dla życia ludzi                                                                                             | – analizuje znaczenie kolonizacji dla rozwoju gospodarczego;<br>– wskazuje, w jaki sposób kształtował się samorząd na wsi, a jak w mieście | – rozumie, w jaki sposób ukształtowały się poszczególne grupy społeczne w Polsce                     |
| <b>33. Odbudowa Królestwa Polskiego</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Zwolennicy zjednoczenia.                                                                                                                                                 | – wie, kto i kiedy zjednoczył ziemie polskie;<br>– wie, jakie ziemie Polska utraciła na rzecz Krzyżaków                                                 | – wymienia kolejnych władców Polski;<br>– wie, kiedy Polska utraciła Pomorze Gdańskie;                                                           | – wskazuje przyczyny zjednoczenia ziem polskich,<br>– rozumie znaczenie utraty Pomorza;                                                            | – opowiada o próbach odzyskania utraconych ziem<br>–                                                                                       | – rozumie znaczenie zjednoczenia ziem polskich dla zmiany położenia międzynarodowego Polski          |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                      |                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|
| 2. Przemysł II królem Polski.<br>3. Koronacja Wacława II na króla polskiego.<br>4. Zjednoczenie ziem polskich przez Władysława Łokietka.<br>5. Konflikt Polski z Krzyżakami                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                | – wskazuje wydarzenie uznawane za zakończenie rozbicia dzielnicowego                                                                                                                                              | –                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                      |                                                                           |
| <b>34. Polska Kazimierza Wielkiego</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Problemy Polski po przejściu władzy przez Kazimierza Wielkiego.<br>2. Pokój z Czechami i Krzyżakami.<br>3. Działania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie gospodarki, obronności, prawodawstwa.<br>4. Utworzenie Akademii Krakowskiej. | – wie, kto był ostatnim królem Polski z dynastii Piastów;<br>– rozumie powiedzenie „Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną.”                                                                                                                             | – wymienia działania Kazimierza Wielkiego w różnych dziedzinach;<br>– wie, kiedy została utworzona Akademia Krakowska                                                                                             | – rozumie znaczenie powołania Akademii Krakowskiej;<br>– omawia, w jaki sposób Kazimierz Wielki rozwiązał problemy z Czechami i Krzyżakami                             | – omawia znaczenie pokoju z Krzyżakami i Czechami dla Polski                                                                                         |                                                                           |
| <b>35. Polska w unii z Węgrami i Litwą</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Unia z Węgrami.<br>2. Ludwik Węgierski i Jadwiga na tronie polskim.<br>3. Unia personalna z Litwą.<br>4. Wielka wojna z zakonem.                                                                                                | – wie, z kim Polska zawarła unie w XIV w.;<br>– wie, kim byli: Jadwiga i Władysław Jagiełło;<br>– rozumie pojęcie: Krzyżacy;<br>– wie, jaki był rezultat bitwy pod Grunwaldem, wie, kto w niej walczył;<br>– zna nazwę dynastii, która rządziła Polską od 1385 | – omawia przyczyny zaproszenia Krzyżaków do Polski;<br>– opowiada o zawarciu unii Polski z Węgrami i Litwą;<br>– opowiada o chrzcie Litwy i tzw. wielkiej wojnie z Krzyżakami;<br>– wie, dlaczego doszło do wojny | – rozumie przyczyny zawarcia przez Polskę unii z Litwą;<br>– wie, dlaczego doszło do wielkiej wojny z Krzyżakami;<br>– zna postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego | – opisuje proces budowania państwa krzyżackiego;<br>– rozumie znaczenie przywileju koszyckiego;<br>– rozumie znaczenie odzyskania Gdańska dla Polski | – analizuje zmiany zachodzące w państwie polskim pod wpływem unii z Litwą |

|                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                       |                                                                                                                         |                                                                                                                                             |                                                                                                                             |                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5. Wojna Trzynastoletnia                                                                                                                                                                                  | roku;<br>– wie, kiedy Polska odzyskała Pomorze Gdańskie                                                                               | z Krzyżakami w 1409 r.;<br>– wie, jakie były efekty drugiego pokoju toruńskiego;                                        |                                                                                                                                             |                                                                                                                             |                                                                                                                  |
| <b>37. Monarchia stanowa w Polsce</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Powstanie monarchii stanowych.<br>2. Monarchia stanowa w Polsce.<br>3. Powstanie szlachty i jej przywileje.<br>4. Działalność sejm. | – wie, z jakich izb składał się sejm i kto w nim zasiadał;<br>– rozumie pojęcie szlachta                                              | – rozumie pojęcia: przywilej, sejm walny, konstytucja nihil novi, elekcja;<br>– wie, na czym polegała monarchia stanowa | – wie, kiedy zebrał się pierwszy polski sejm;<br>– opowiada o kształtowaniu się monarchii stanowej;<br>– opowiada o powstawaniu przywilejów | – rozumie okoliczności nadawania przywilejów, wskazuje ich konsekwencje;<br>– wymienia treść przywilejów nadanych szlachcie | – omawia funkcjonowanie monarchii stanowej, dostrzega różnice między monarchią stanową a patrymonialną           |
| <b>Lekcja powtórzeniowa. Polska dzielnicowa i zjednoczona</b><br><br><b>Zagadnienia</b><br>1. Zjednoczenie państwa polskiego.<br>2. Jagiellonowie na tronie polskim.<br>3. Unie Polski.                   | – wie, kiedy Polska została zjednoczona;<br>– wie, kim byli: Władysław Łokietek, Jadwiga, Władysław Jagiełło, Kazimierz Jagiellończyk | – wskazuje Polskę na mapie;<br>– wskazuje na mapie państwa, z którymi Polska weszła w unie personalne                   | – rozumie znaczenie zawierania unii i zjednoczenia Polski                                                                                   | – wskazuje przyczyny i skutki: zjednoczenia ziem polskich, unii personalnych, wojny trzynastoletniej, nadawania przywilejów | – rozumie zmiany zachodzące w państwie polskim pod wpływem zawieranych unii, zjednoczenia, nadawania przywilejów |
| <b>Sprawdzian 7. Polska dzielnicowa i zjednoczona</b>                                                                                                                                                     |                                                                                                                                       |                                                                                                                         |                                                                                                                                             |                                                                                                                             |                                                                                                                  |